

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

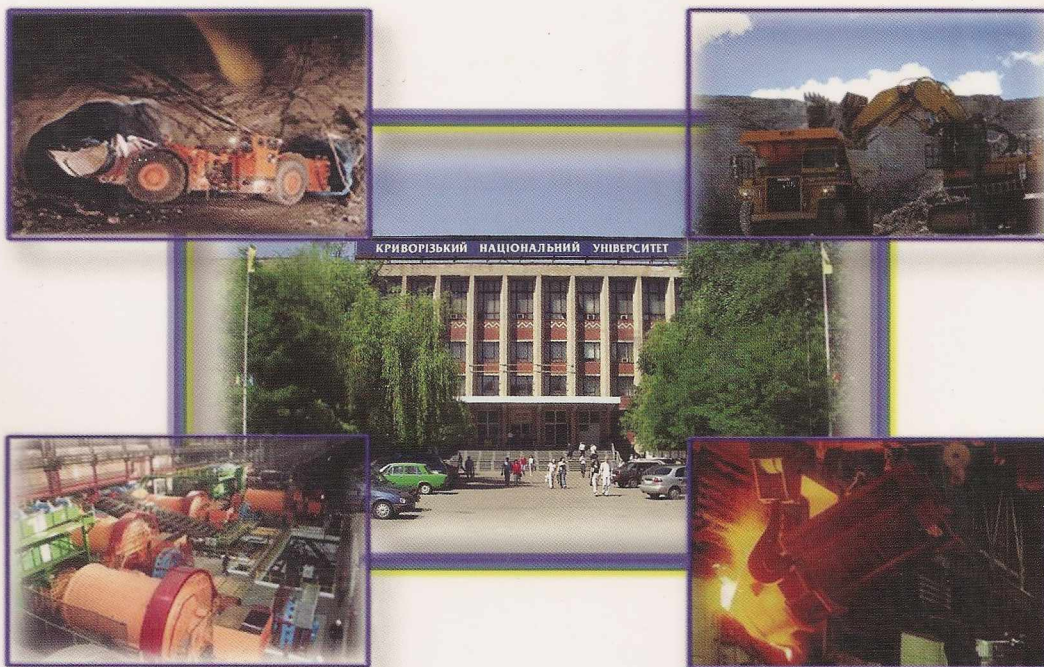
ДВНЗ «КРИВОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

Міжнародна науково-технічна конференція

Матеріали конференції

**СТАЛИЙ РОЗВИТОК ПРОМИСЛОВОСТІ
ТА СУСПІЛЬСТВА**

Т о м 2

22-25 травня 2013 року

Кривий Ріг

УДК 378.67

Л. О. САВЧЕНКО,

канд. пед. наук, доцент,

завідувач кафедри педагогіки та методики технологічної освіти

Криворізький педагогічний інститут

ДВНЗ «Криворізький національний університет»

ПЕДАГОГІЧНА ДІАГНОСТИКА ЯК СКЛАДОВА СИСТЕМИ ЯКІСНОЇ ОСВІТИ

У статті розглянуто педагогічну діагностику, як систему методів і засобів вивчення якісної освіти.

Реформування освіти в Україні є частиною процесів оновлення освітніх систем, пов'язаних із визнанням значущості знань як рушія суспільного добробуту та прогресу. Стає очевидним, що досягнення мети сучасної освіти пов'язане з особистісним потенціалом учителя, його загальною та професійною культурою, без яких неможливе розв'язання нагальних проблем навчання та виховання відповідно до нових освітніх парадигм.

Сучасному вчителю необхідні гнучкість і нестандартність мислення, вміння адаптуватися до мінливих умов життя. А це можливо лише за умови високого рівня професійної компетентності, наявності розвинених професійних здібностей. Проблема діагностики педагогічної діяльності вчителя є надзвичайно актуальною і важливою для вирішення питань удосконалення викладання і системи неперервного підвищення кваліфікації вчителів, більш повного та ефективного задоволення їх професійних запитів і потреб у системі методичної роботи.

Педагогічна діагностика, як система методів і засобів вивчення професійного рівня вчителя, створює підґрунтя для вивчення труднощів роботи, сприяє усвідомленню та пошуку оптимальних шляхів їх подолання. Разом із тим вона дозволяє визначити і сильні сторони вчителя, спланувати шляхи та конкретні способи їх закріплення та розвитку в індивідуальному стилі педагогічної діяльності. Діагностика успішності професійної діяльності вчителя дозволить отримати не лише інформацію для роздумів і подальшого аналізу, але й сприятиме визначенню напрямів і перспектив професійного зростання. Глобальні й стрімкі зрушення в усіх сферах життя визначили специфіку знань на сучасному етапі і сформували соціальне замовлення суспільства на їх одержання. Дослідження нормативних документів (законів, постанов Уряду, указів Президента тощо), наукових, науково-методичних робіт дозволило виявити кардинальні зміни в системі вищої професійної освіти: на зміну парадигмі «соціальне замовлення – підготовка фахівця» приходить нова «освітня потреба – освітні послуги»; замість однакової вищої школи виникає й розвивається розмаїття освітніх установ, які реалізують різні освітні програми. Для того щоб студент, фахівець міг вільно й упевнено просуватися в освітньому просторі за рівнями, шаблями (вертикаллю) й етапами, формами (горизонталлю), необхідне узгодження, стикування освітніх програм від базової загальної освіти до післядипломної. Іншими словами, наступність означає, що «вихід» з одного шабля, етапу освіти повинен природно «стикуватися» з «входом» у наступний шабель, етап.

Навчальний процес у педагогіці розглядається як система, що володіє інтегративними зв'язками, які забезпечують її цілісність і відбивають глибинну природу взаємодії викладача та студента. Традиційно під системою розуміють сукупність взаємодіючих елементів, що утворюють цілісність. Сутність поняття «системи» можна сформулювати, як цілісний комплекс взаємозалежних елементів, що перебувають у певній ієрархічній підпорядкованості та утворююча єдність із довкіллям. Системи різноманітні за своєю природою. Побувають класифікації за такими типами систем: відкриті – закриті; динамічні – стохастичні; природні – штучні; неживі – живі – і соціальні; що самоорганізуються (керовані). Важливою характеристикою системи є інтегративність. Педагогічні системи є природними (за походженням) і відкритими (за характером взаємодії із зовнішнім середовищем), динамічними (за ознакою мінливості); самокерованими (за ознакою керованості), ймовірнісні (за способом детермінації).

Система освіти – це безліч освітніх (як державних, так і недержавних, неформальних, альтернативних) закладів, які відрізняються різними характеристиками, перш за все за рівнем і професійним напрямом. Таке розмаїття освітніх закладів саме по собі ще не може слугувати підставою для надання освіти статусу системи. Система, як відомо, це не просто сукупність об'єктів, компонентів, явищ, процесів тощо, а їх взаємозв'язок і взаємодія, під час яких система

придбає нові інтегративні якості: гнучкість, динамічність, варіативність, адаптивність, стабільність, прогностичність, спадкоємність, демократичність. Система освіти повинна глибоко і динамічно адаптуватися до соціально-економічних змін у державі. У той же час вона повинна бути, по можливості, стабільною у своїй психолого-педагогічній основі, не підвладній кон'юнктурі.

Системи освіти при цьому призвані сприяти реалізації основних задач соціально-економічного і культурного розвитку суспільства, щоб залучити людину до активної діяльності в різних сферах економіки, культури, політичного життя держави. Властивості елементів залежать від їх належності до певної системи, а властивості системи не зводяться до властивостей її елементів. Такі елементи як мета, зміст, методичні засоби, діяльність викладача, діяльність того, якого навчають. Всі елементи системи перебувають у складних зв'язках і взаємодіях, серед яких потрібно виділити найбільш істотну, визначальну для даної системи, як говорять, системо утворюючий зв'язок. Для навчального процесу, як уважають багато дослідників, таким зв'язком є взаємодія викладання й навчання, як двох взаємообумовлених видів діяльності; сукупність елементів і зв'язків дає подання про структуру й організацію системних об'єктів. Ці поняття виражають певну впорядкованість системи категорій педагогіки: мета – зміст – умови – засоби – результати; способом регулювання між елементами системи й тим самим, зміни самих елементів є керування, що включає постановку мети, вибір засобів, контроль і корекцію, аналіз, результатів.

Під час визначення педагогічної діагностики якості знань студентів та їх конкурентоспроможності в сучасних соціально-економічних умовах, у зв'язку з появою в структурі освіти установ різного типу, не завжди достатньо бази теоретичних знань, передбачених програмами інваріантних курсів «Загальна педагогіка», «Психологія і педагогіка», «Педагогічні системи і технології». Тому всі навчальні теми структувалися в блоки, які завершувалися аналізом вивчених питань у практичній педагогічній діяльності.

Поряд з вивченням інваріативного курсу, з метою підвищення якості знань студентів ми, спільно з провідними викладачами факультетів, розробляли програми варіативних курсів. Вони розроблялися відповідно до навчальних планів з урахуванням специфіки факультетів: „Педагогічна майстерність”, „Інноваційні педагогічні системи і технології”, „Філософія та історія освіти”, „Історія освіти і педагогічної думки”, „Педагогічна етика”, „Педагогічна техніка”, „Організація виховної роботи”, „Методика і методологія педагогічної практики”, „Наукові засади управління школою”, „Організація профорієнтаційної роботи”, „Спеціальна психологія і корекційна педагогіка”. Під час проведення занять з «Загальної педагогіки», «Методики профорієнтаційної роботи», «Історії педагогіки», ми запропонували студентам різні форми організації навчання: евристична гра «Особисті права і відповідальність майбутнього учителя»; прес-конференція «Стратегії творчого саморозвитку в університеті як напрямок формування професійно-педагогічної культури»; театральна вітальня «Типи вчителів у історичній, педагогічній літературі»; дискусія «Відомі суспільні діячі про вчителя»; круглий стіл «Конструювання досвіду педагогічної культури»; семінар «Мотиви вибору педагогічної професії»; конференція «Ідеальний образ сучасного вчителя»; дебати із проблеми «Система оцінки результатів навчання в загальноосвітній школі XIX століття»; дискусія «Загальнолюдське і національне в системі навчання в Україні».

Навчальна діяльність повинна не лише забезпечувати оволодіння студентом сумою знань, умінь і навичок, а формувати його компетентність, яка ґрунтується на знаннях, досвіді, цінностях, здібностях, набутих завдяки навчанням.

Таким чином, впровадження різних діагностичних методик у вищій школі є загальним обов'язком для всіх вищих закладів, адже саме діагностування навчального процесу дає змогу отримати якісну оцінку та виявити проблеми і перспективи даного процесу, лише результат діагностичного контролю є основою для оцінювання успішності студентів. Слід пам'ятати, що виявлення якості знань, умінь та навичок студентів є одним з першочергових завдань вищого навчального закладу, яке характеризує, власне, й якість діяльності навчального закладу. Якості знань завжди притаманні такі аспекти як відповідність стандартам та реальним запитам соціуму.